

Klimczyk Agata. Wariograf - jedna z metod praktyki śledczo-sądowej = Polygraph - one of the method crime detection and judicial practice. *Journal of Education, Health and Sport*. 2015;5(9):375-379. ISSN 2391-8306. DOI [10.5281/zenodo.30939](https://doi.org/10.5281/zenodo.30939)
<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.30939>
<http://ojs.ukw.edu.pl/index.php/johs/article/view/2015%3B5%289%29%3A375-379>
<https://pbn.nauka.gov.pl/works/624393>
Formerly Journal of Health Sciences. ISSN 1429-9623 / 2300-665X. Archives 2011–2014
<http://journal.rsw.edu.pl/index.php/JHS/issue/archive>

Deklaracja.

Specyfika i zawartość merytoryczna czasopisma nie ulega zmianie.
Zgodnie z informacją MNiSW z dnia 2 czerwca 2014 r., że w roku 2014 nie będzie przeprowadzana ocena czasopism naukowych; czasopismo o zmienionym tytule otrzymuje tyle samo punktów co na wykazie czasopism naukowych z dnia 31 grudnia 2014 r.

The journal has had 5 points in Ministry of Science and Higher Education of Poland parametric evaluation. Part B item 1089. (31.12.2014).

© The Author (s) 2015;

This article is published with open access at Licensee Open Journal Systems of Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz, Poland and Radom University in Radom, Poland
Open Access. This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Noncommercial License which permits any noncommercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author(s) and source are credited. This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.
This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.
The authors declare that there is no conflict of interests regarding the publication of this paper.
Received: 25.08.2015. Revised 05.09.2015. Accepted: 12.09.2015.

Wariograf - jedna z metod praktyki śledczo-sądowej

Polygraph - one of the method crime detection and judicial practice

Agata Klimczyk

Nicolaus Copernicus University in Toruń

Streszczenie

Celem publikacji jest przedstawienie jednej z metod badań kryminalistycznych-wariografu.

W pracy dokonano analizy aktów prawnych, w celu prześledzenia zagadnień dotyczących opisywanego tematu. Przeprowadzono analizę specjalistycznego piśmiennictwa.

Wskazano, że wariograf jest jedną z metod pozwalających na rejestrowanie więzi emocjonalnych badanego do ludzi, rzeczy, zjawisk, zdarzeń itp.

Stwierdzono, że wariografia kryminalistyczna jest kontrowersyjną metodą, może przyczynić się do wzrostu wykrywalności przestępstw oraz do oczyszczenia z zarzutów osób niewinnych.

Słowa kluczowe: kryminalistyka, wariograf, badania, prawo.

Abstract

The main aim of this work is to show one of the crime detection method- polygraph.

In the work was used special literature and legal regulations.

It indicated that the polygraph is one of the methods which record the audited emotional ties to the people, things, events, incidents ect.

Main conclusions are related that forensic polygraph is controversial method which can contribute to an increase in crime detection and could clear of the allegations of innocent people.

Key words: crime detection, polygraph, research, law.

Jedną z metod pozwalających na rejestrowane emocji oraz na sprawdzenie emocjonalnej więzi danej osoby ze zdarzeniem jest poligrafia kryminalistyczna.¹ Według Marka Jarosza stany emocjonalne towarzyszące temu badaniu są stosunkiem podmiotu do ludzi, rzeczy, zjawisk, samego siebie, swego organizmu lub własnego działania.

Czym jest badanie poligraficzne? Jest to procedura, która pozwala na ujawnianie i rejestrowanie śladów emocjonalnych zdarzenia.² Badania takie pozwalają na ustalenie tego czy:

- osoba poddawana analizie jest sprawcą przestępstwa,
- czy pomagała w przestępstwie (pozwala to między innymi ustalić miejsce ukrycia cudzej własności),
- czy była świadkiem lub ma ważne informacje o przestępstwie,
- czy można wykluczyć tę osobę z kręgu podejrzanych.³

W latach dwudziestych naszego wieku w Stanach Zjednoczonych J. Mackenzie skonstruował wariograf, za sprawą którego można było sprawdzić prawdziwość osoby poddanej badaniu, poprzez odnotowane symptomy fizjologiczne.⁴

Według Postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia br. (I KZP 25/14) „wariograf to urządzenie, które rejestruje zmiany fizjologiczne w organizmie człowieka, które występują wraz ze zmianami emocjonalnymi wywołanymi przez zadawane w trakcie badania

¹ <http://www.wspol.edu.pl/kwartalnikpolicja/index.php/2009-rok-archiwum-69/38-policja-42009/134-dopuszczalno-bada-poliigraficznych-w-wietle-przepisow-kodeksu-postpowania-karnego>.

² <http://www.wspol.edu.pl/kwartalnikpolicja/index.php/2009-rok-archiwum-69/38-policja-42009/134-dopuszczalno-bada-poliigraficznych-w-wietle-przepisow-kodeksu-postpowania-karnego> .

³ <http://kryminalistyka.uni.wroc.pl/?q=node/1> .

⁴ B. Hołyst, Kryminalistyka, Warszawa 1996r., s. 501.

tzw. pytania krytyczne, a także przez okazanie badanemu różnych przedmiotów, fotografii itd.”⁵ Warto nadmienić, że na badania wariografem nie wpływa mimika twarzy, czy głosu, ta maszyna rejestruje rytm pracy serca, oddechu oraz systemu nerwowego (przewodnictwo elektryczne skóry).⁶ Odczyt parametrów można wykonać dzięki taśmie papierowej.⁷ Badanie to jest nieinwazyjne, zadawana jest seria pytań, które później poddawane są ocenie zmiany aktywności badanego. Niewłaściwie zadane pytania mogą być nieprawidłowo zrozumiane, co może wpłynąć na wynik badań.

Eksploatacje wariografem traktowane są jako dowód pomocniczy, który może być obciążający lub odciążający.⁸

Wariograf nie daje 100% pewności, występują pewne odchylenia.⁹ Jednym z nich jest błąd Otella (Akman). Proweniencja tej nazwy wywodzi się od sztuki Szekspira pt. ” Otello”, gdzie tytułowy bohater imputował niewinnej żonie niewierność, źle interpretując jej zachowanie gdy ta dowiedziała się o śmierci jej domniemanej sympatii.¹⁰ To założenie wskazuje, że z góry powzięte osądy mogą doprowadzić do nieobiektywnej oceny.¹¹ Często z góry powzięte oceny zaciemniają obraz sytuacji.

Badania wariografem cieszą się uznaniem. Można zostać zbadanym na własną prośbę, którą mogą kierować pobudki natury osobistej (udowodnienie rodzinie swojej niewinności), ale też względy ekonomiczne i zawodowe w przypadku relacji pracodawca-pracownik.¹² Uczciwość i lojalność personelu, ma esencjalne znaczenie dla dużych firm i małych przedsiębiorstw. Wykrywacz kłamstw pozwala na wyeliminowanie nadużyć, kradzieży, ujawniania poufnych informacji, które w konsekwencji mogą przyczynić się do upadku firmy. Często zdarza się, że osoby aspirujące do nowej posady przechodzą testy pozwalające prawidłowo ocenić wiarygodność informacji zawartych w ich dokumentach aplikacyjnych.¹³

Badania poligrafem najczęściej prowadzone są przez śledczych, jednakże nie powinny one być podstawą do wyciągania ostatecznych wniosków. Mylną opinią, czy też pewnego rodzaju stereotypem jest to, że wariograf utożsamiany jest z probierzem

⁵ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2015 roku, I KZP 25/14.

⁶ <http://www.wariograf.net.pl>.

⁷ <http://kryminalistyka.uni.wroc.pl/?q=node/1>.

⁸ M. Kulicki, V. Kwiatkowska- Wójcikiewicz, L. Stępka, Kryminalistyka. Wybrane zagadnienia teorii i praktyki śledczo- sądowej, Toruń 2009r., s. 642.

⁹ <http://www.wykrywanie-klamstw.pl/wariograf/>.

¹⁰ <http://bordman.pl/blog/jak-wykrywac-klamstwo-1-czym-jest-slynnny-blad-otella/>.

¹¹ <http://bordman.pl/blog/jak-wykrywac-klamstwo-1-czym-jest-slynnny-blad-otella/>.

¹² http://www.se.pl/wiadomosci/ciekawostki/wykrywacz-klamstw-ile-kosztuje-badanie-wariografem-i-gdzie-mozna-je-wykonac-jak-oszukac-wariograf_559365.html.

¹³ <http://www.detectio.pl/badanie-wariografem-pracownikow-i-osob-ubiegajacych-sie-o-prace/>.

prawdomówności.¹⁴ Bezsprzeczne jest to, że wskazuje reakcje badanej osoby na zadawane jej pytania, jednakże nie można przyjąć tego za dowód stwierdzający winę. Według art. 171§5 Kodeksu postępowania karnego niedopuszczalne jest stosowanie hipnozy czy też środków chemicznych bądź technicznych oddziałujących na procesy psychiczne osoby przesłuchiwanej albo mających na celu kontrolę nieświadomych reakcji jej organizmu w związku z przesłuchaniem.¹⁵ Wyjaśnienia, zeznania oraz oświadczenia złożone w warunkach wyłączających swobodę wypowiedzi lub uzyskane wbrew zakazom wymienionym w § 5 nie mogą stanowić dowodu. Jednak nie wyklucza to w pełni wariografu, ponieważ zgodnie z art. 192a kpk można go użyć w celu ograniczenia kręgu osób podejrzanych lub ustalenia wartości dowodowej ujawnionych śladów. Jeśli natomiast owy materiał będzie zbędny dla postępowania, zostanie usunięty i zniszczony z akt sprawy. Jest możliwość dopuszczenia badania jako dowodu w sprawie (art. 199a kpk), jeśli badanie zostanie przeprowadzone na osobie już oskarżonej i co ważne, za jej zgodą. Oskarżony, który wyraził zgodę na poddanie się badaniom powinien być pouczony o tym, że złożone w trakcie badania wariograficznego oświadczenia dotyczące stawianego zarzutu, będą stanowić dowód.

Wiele osób zastanawia, czy da się oszukać wariograf? Jeśli jest mowa o szybkości oddechu to można, ale... jeśli dodamy do tego puls, ciśnienie krwi, a przede wszystkim oporność własnej skóry, to jest to niemożliwe..¹⁶ Próbowano kontrolować te czynniki za pomocą medykamentów czy też bólu (np. szpilki pod stopą), co mogło niewątpliwie zamazać wyniki badań. Osoba prowadząca badanie, powinna być wyszkolona, wyczulona na tego typu zachowania i potrafiąca w odpowiednim momencie je wykryć.¹⁷ Istnieją osoby (agenci wywiadów ect.), których wyszkolenie stwarza możliwość pewnego zniekształcenia wyników, jednakże "przeciętni" badani nie są w stanie tego uczynić.¹⁸

Pomimo faktu, iż wariograf nie daje 100% pewności oraz tego, że badany musi udzielić zgodę na przeprowadzenie takiej próby, to metoda ta jest stosowana zarówno przez śledczych, firmy, biura detektywistyczne, jak i osoby prywatne.

Z względu na złożoność psychiki człowieka jest to bardzo skomplikowana metoda, przyczynia się do tego nieprecyzyjność pytań oraz emocjonalne podejścia badanego do danej sprawy.

¹⁴ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2015 roku, I KZP 25/14

¹⁵ Kodeks postępowania karnego z dnia 6 czerwca 1997 r., art. 171 §5.

¹⁶ <http://www.wykrywaczklamstw.pl/czy-da-sie-oszukac-wspolczesny-wariograf/>.

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ Ibidem.

Urządzenie to jednak może przyczynić się do wzrostu wykrywalności przestępstw, ale także do oczyszczenia z zarzutów osób niewinnych.

Literatura

1. <http://www.wspol.edu.pl/kwartalnikpolicja/index.php/2009-rok-archiwum-69/38-policja-42009/134-dopuszczalno-bada-poligraficznych-w-wietle-przepisow-kodeksu-postpowania-karnego>.
2. <http://kryminalistyka.uni.wroc.pl/?q=node/1>
3. Hołyst B., , 1996: Kryminalistyka Warszawa, s. 501.
4. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2015 roku, I KZP 25/14.
5. <http://www.wariograf.net.pl> .
6. Kulicki M., Kwiatkowska- Wójcikiewicz V., Stępa L., 2009, Kryminalistyka. Wybrane zagadnienia teorii i praktyki śledczo- sądowej, Toruń, s. 642.
7. <http://www.wykrywanie-klamstw.pl/wariograf/>.
8. <http://bordman.pl/blog/jak-wykrywac-klamstwo-1-czym-jest-slynnny-blad-otella/>.
9. http://www.se.pl/wiadomosci/ciekawostki/wykrywacz-klamstw-ile-kosztuje-badanie-wariografem-i-gdzie-mozna-je-wykonac-jak-oszukac-wariograf_559365.html
10. <http://www.detectio.pl/badanie-wariografem-pracownikow-i-osob-ubiegajacych-sie-o-prace/>.
11. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2015 roku, I KZP 25/14
12. Kodeks postępowania karnego z dnia 6 czerwca 1997 r., art. 171 §5.
13. <http://www.wykrywaczklamstw.pl/czy-da-sie-oszukac-wspolczesny-wariograf/>.